

KANSALAI SPULSSI 11_2020

Valtioneuvoston kanslia on tilannut Tilastokeskukselta nopealla aikataululla toistaiseksi toistettavan Kansalaispulssi-kyselyn liittyen siihen, miten koronavirusepidemia vaikuttaa suomalaisten arkeen ja mielipiteisiin. Ensimmäinen kysely tehtiin huhtikuun 2020 alkupuolella ja kyselyä on toistettu 2-3 viikon välein (heinäkuun taukoa lukuun ottamatta).

Kansalaispulssissa kysytään Suomessa asuvien mielipiteitä mm. viranomaisten toiminnasta, vastaajan omasta mielialasta, luottamuksesta tulevaisuuteen, ohjeiden noudattamisesta, muiden auttamisesta ja siitä, miten hyvin kokee saaneensa informaatiota.

Kysely toteutetaan verkkokyselynä. Verkkolomake tehdään Webropolilla ja kyselyyn on mahdollista vastata älypuhelimien kautta. Keruun päätyttyä aineisto ajetaan Webropolin järjestelmästä Tilastokeskuksen tutkijoiden koneille tarkistettavaksi ja käsiteltäväksi. Aineistonkeruu toteutetaan suomeksi, ruotsiksi ja englanniksi.

Otoksen muodostaminen ja rakenne

XI-kierroksen otos muodostettiin Tilastokeskuksen työvoimatutkimukseen ajalla 11. - 30.9. vastanneista mannersuomalaisista kohdehenkilöistä. Otoksessa oli yhteensä 3 302 henkilöä, joille oli ajantasainen ja kriteerit täyttävä puhelinnumero (ainoa tai oikeaksi todettu, eikä salaiseksi merkitty, matkapuhelinnumero).

Työvoimatutkimus on otostutkimus, jonka avulla tilastoidaan 15–74-vuotiaan väestön työmarkkinoille osallistumista, työllisyyttä, työttömyyttä ja työaikaa kuukausittain, neljännesvuosittain ja vuosittain. Tutkimuksen otokseen kuuluu joka kuukausi noin 12 000 henkilöä. Työvoimatutkimuksen otos poimitaan ositetulla satunnaisotannalla väestön keskusrekisteriin perustuvasta Tilastokeskuksen väestötietokannasta kahdesti vuodessa. Tutkimus on puhelinhaastatteluina toteutettava paneelitutkimus, jossa samaa henkilöä haastatellaan viisi kertaa.

Tiedonkeruu

Lomake

Kyselyn sisältö toistuu kierroksittain melko samanlaisena. VNK toimitti Tilastokeskukselle kysymykset ja lomaketta muokattiin yhteistyössä. Verkkolomakkeen testaamiseen osallistui Tilastokeskuksen tutkijoiden lisäksi tilaaja. Kysymykset käännettiin Tilastokeskuksessa ruotsin- ja englanninkielelle.

Tiedonkeruun kulku, vastausosuus ja kato

Otokseen kuuluville lähetettiin tekstiviestillä kutsu ja henkilökohtainen suoralinkki verkkolomakkeelle. Vastausaktiivisuuden kasvattamiseksi tiedonkeruuaikaa pidennettiin kierroksesta 9 alkaen sekä alku- että loppupäästä vuorokaudella (taulukko 1). Muistutusviestit lähetettiin vastaamattomille kahden vuorokauden kuluttua sekä viimeisen päivän aamuna. Suurin osa vastauksista saatiin ensimmäisten kolmen vuorokauden kuluessa.

Taulukko 1: Kenttäaika ja vastausosuudet kierroksittain

Kierros	Kenttäaika	Otos	Hyväksytyjä vastauksia	Lopullinen vastausosuus
1. kierros	2.4. (to) – 5.4. (su)	2 911	1 240	42,6 %
2. kierros	16.4. (to) – 19.4. (su)	2 283	1 146	50,2 %
3. kierros	29.4. (ke) – 3.5. (su)	2 364	1 164	49,2 %
4. kierros	14.5. (to) – 17.5. (su)	2 512	1 111	44,2 %
5. kierros	28.5. (to) – 31.5. (su)	2 705	1 139	42,1 %
6. kierros	11.6. (to) – 14.6. (su)	2 930	1 182	40,3 %
7. kierros	25.6. (to) – 28.6. (su)	3 142	1 211	38,5 %
8. kierros	6.8. (to) – 9.8. (su)	3 551	1 324	37,3 %
9. kierros	26.8. (ke) – 31.8. (ma)	3 026	1 514	50,0 %
10. kierros	15.9. (ke) – 21.9. (ma)	3 104	1 560	50,3 %
11. kierros	7.10. (ke) – 12.10. (ma)	3 302	1 714	51,9 %

Aineiston toimittaminen

Aineisto toimitettiin asiakkaalle Excel-tilauksina. Vastajien avoimet kommentit toimitettiin sellaisinaan taulukoiden liitteenä.

Vastaajat

Kyselyn otoksessa mukana olleet ovat ensin vastanneet Työvoimatutkimukseen ja toisekseen suostuneet jatkotutkimukseen.

Liitteen 1 taulukosta nähdään, miten vastanneet jakautuvat väestöryhmittäin. Naiset vastasivat tälläkin kierroksella huomattavasti aktiivisemmin kuin miehet. Ikäryhmittäin heikoiten vastasivat 20-29-vuotiaat. Maantieteellisesti katsoen korkein vastausosuus (yli 65 %) oli Keski-Suomessa, matalimmat vastausasteet (alle 45 %) olivat Pohjanmaalla. Aineistossa on havaittavissa koulutukseen liittyvä osallistumattomuuden trendi, joka näkyy siinä, että perusasteen varassa olevat vastasivat hieman heikommin kuin korkea-asteen koulutuksen omaavat. Tämä trendi vaikuttaisi korostuvan verkkotiedonkeruussa.

Painotus

Vastausaineisto (1 714 henkilöä) painotettiin vastaamaan tutkimuksen perusjoukkoa (15-74 – vuotiaat mannersuomalaiset) ja painotuksessa väestötietoina käytettiin heinäkuun lopun tietoja (4 113 894 henkilöä). Aineiston kullekin vastanneelle muodostettiin korottava ja vastauskatoa oikaiseva estimointipaino (muuttuja PAINO). Korottavuus mahdollistaa sen, että laskettaessa kokonaismääräestimaatteja tulokset ovat tarkastelussa kohdeperusjoukon tasolla. Tällöin painokerroin voidaan tulkita niin, että tutkimukseen osallistunut henkilö edustaa painonsa osoittaman määrän henkilöitä perusjoukossa.

Aineiston painotuksen lähtökohtana oli peruspainot, jotka muodostettiin jakamalla perusjoukon koko vastanneiden määrällä, eli peruspainoksi muodostui kaikille vastanneille 4 113 894 / 1 714. Painojen kalibroinnissa peruspainoja muunnettiin niin, että painojen avulla kyselyyn vastanneet edustavat perusjoukkoa käytettyjen kalibroitimuuttujien suhteen. Kalibroitimuuttujina (liite 2) olivat sukupuoli, alue, 5-vuotiskäryhmä ja koulutusaste. Kalibrointiin käytettiin SAS-makro-ohjelmaa (Ranskassa kehitetty CALMAR2-makro).

Tulokset

Tulokset ovat Excel-taulukoissa suorina jakaumina ja ristiintaulukointeina sukupuolen, ikäryhmän (15-vuotisryhmät), kotitalouden rakenteen, nuorimman lapsen iän ja suuralueen mukaan, sisältäen soluttaiset vastaajien lukumäärät, painotetut vastaajamäärät (estimaatit) ja rivi prosentit (prosenttiosuudet).

Tulosten tulkittamiseksi mukana on myös ”prosenttiosuuden virhemarginaali”-taulukko. Prosenttiosuuden virhemarginaali (ts. 95%:n luottamusväli) riippuu vastanneiden lukumäärästä ja ko. prosenttiosuudesta. Tuloksia voi arvioida myös solukohtaisten vastanneiden lukumäärien pohjalta soveltamalla työvoimatutkimuksessa käytettäviä Eurostatin julkaisurajoja:

- Luvut voidaan julkaista, kun solussa on vastaajia vähintään 20
- Luvut ovat epätarkkoja ja ne voidaan julkaista varoituksen kera, kun solussa on vastaajia 10-19
- Luvut ovat hyvin epätarkkoja ja ne peitetään (ei julkaista), kun solussa on alle 10 vastaajaa

Asteikollisille kysymyksille on muodostettu taustamuuttujittain keskiarvo ja sen luottamusvälin alaraja (LV_ala) ja yläraja (LV_yla), jotta on mahdollista muodostaa mielikuva vastaajien keskimääräisestä mielipiteestä. Yhteenvetotaulukoissa on ilmoitettu myös keskiarvon taustalla olevien mielipiteiden määrä (vastanneet).

Keskiarvoa kannattaa käyttää mielipideasteikon yhteydessä harkiten. Käytäntö on osoittanut, että keskiarvot antavat useimmissa tapauksissa oikeansuuntaisen ja käyttökelpoisen arvion keskimääräisestä mielipiteestä, mutta mielipiteiden jakauma kannattaa kuitenkin aina tarkistaa taulukoista, joka sisältävät kysymyksittäin eri mielipiteiden lukumäärät ja prosentit. Keskiarvoja muodostettaessa on lisäksi huomioitava, että EOS-vastaukset on rajattava laskennan ulkopuolelle.

Esimerkkinä keskiarvon muodostaminen kysymykselle Q1 (Kuinka oikeudenmukaisena pidät suomalaista yhteiskuntaa tällä hetkellä?) 2. kyselyssä. Yhteenvetotaulukoiden keskiarvoja muodostettaessa oli tarpeen huomioida painokertoimen vastauskatoa oikaiseva vaikutus, jota voidaan havainnollistaa muodostamalla ns. analyysipaino, josta on poistettu korottava vaikutus ja jonka arvot vaihtelevat ykkösen molemmin puolin. Suurimmat analyysipainot (1,8) osuvat 20-30-vuotiaille miesvastaajille, jotka ovat perusasteen koulutuksen varassa. Pienimmät analyysipainot (0,6) on puolestaan korkea-asteen koulutuksen omaavilla 60-65-vuotiailla naisvastaajilla. Kun lasketaan analyysipainolla painotettu keskiarvo kysymykselle Q1, saadaan tulokseksi 7,58. Mikäli muodostamme vertailun vuoksi keskiarvon ilman painokerrointa, saamme tulokseksi 7,64. Se saadaan perinteisesti aritmeettisena keskiarvona (vastausten summa jaettuna vastanneiden lukumäärällä). Kysymykseen Q1 vastasi 1 122 henkilöä, kun EOS-vastaukset on rajattu pois.

LIITE 1 Kansalaispulssi 11_2020 -kysely. Otos, vastanneet ja vastausosuudet eri väestöryhmissä.

	Otos	Vastanneet	Vastaus-%
Yhteensä	3 302	1 714	51.9
Sukupuoli			
Mies	1 645	735	44.7
Nainen	1 657	979	59.1
Ikäryhmä			
15-19 -vuotiaat	195	88	45.1
20-24 -vuotiaat	190	80	42.1
25-29 -vuotiaat	248	105	42.3
30-34 -vuotiaat	247	111	44.9
35-39 -vuotiaat	252	136	54.0
40-44 -vuotiaat	281	144	51.2
45-49 -vuotiaat	227	138	60.8
50-54 -vuotiaat	311	175	56.3
55-59 -vuotiaat	326	179	54.9
60-64 -vuotiaat	349	202	57.9
65-69 -vuotiaat	340	192	56.5
70-74 -vuotiaat	336	164	48.8
Maakunta			
Uusimaa	981	518	52.8
Varsinais-Suomi	306	167	54.6
Satakunta	158	74	46.8
Kanta-Häme	94	50	53.2
Pirkanmaa	310	164	52.9
Päijät-Häme	104	53	51.0
Kymenlaakso	92	46	50.0
Etelä-Karjala	66	30	45.5
Etelä-Savo	80	40	50.0
Pohjois-Savo	171	91	53.2
Pohjois-Karjala	115	55	47.8
Keski-Suomi	165	108	65.5
Etelä-Pohjanmaa	123	63	51.2
Pohjanmaa	126	56	44.4
Keski-Pohjanmaa	44	23	52.3
Pohjois-Pohjanmaa	199	97	48.7
Kainuu	43	22	51.2
Lappi	125	57	45.6
Suuralue			
Helsinki-Uusimaa	981	518	52.8
Etelä-Suomi	662	346	52.3
Länsi-Suomi	882	465	52.7
Pohjois- ja Itä-Suomi	777	385	49.5

LIITE 2. Kalibrintimuuttajat

Sukupuoli

1 = Mies

2 = Nainen

Alue muodostettiin suuralueista (pois lukien Ahvenanmaan maakunta)

1 = Helsinki-Uusimaa

2 = Etelä-Suomi

3 = Länsi-Suomi

4 = Pohjois- ja Itä-Suomi

5-vuotisikäryhmä

15 - 19

45 - 49

20 - 24

50 - 54

25 - 29

55 - 59

30 - 34

60 - 64

35 - 39

65 - 69

40 - 44

70 - 74

Koulutusaste

1 = Perusaste

2 = Toinen aste

3 = Korkea-aste